

Henkilökuvassa **Pia Kuusiniemi**

Betoni-lehden henkilögalleriassa on haastateltavana maisema-arkkitehti

Pia Kuusiniemi (s. 1974 Vantaalla)

Lapsuusperheen muutto Vantaalta vanhaan maalaistaloon Askolaan oli Pia Kuusiniemen mukaan ratkaisevaa myös tulevan ammatinvalinnan kannalta: "Olin nelivuotias. Kun taloa alettiin remontoida, piirtelin innokkaana voipaperille pohjapiirustuksia. Päätin, että minusta tulee arkkitehti."

Elävä rakennuselementti

Piasta ei tosin tullut arkkitehtia, vaan maisema-arkkitehti. Siihen ohjasi Steinerkoulun lukiossa ollut arkkitehtuurijakso, jossa käsiteltiin myös maisema-arkkitehtuuria.

"Silloin tajusin että maisema-arkkitehtuuri on enemmän minun juttuni. Arkkitehdilta vaadittavan pikkutarkkuuden ja kontrollin sijasta minua kiinnostaa enemmän koko prosessi, joka itsessään muovaa asioita. Koska maisema-arkkitehti on tekemisissä elävän elementin kanssa, lopputuloksessa on aina paljon myös sattumaa: kaikki on sään ja olosuhteiden armoilla. Puunhan voi toki aina istuttaa, mutta jos se ei viihdy, se kuolee pois", Pia pohdiskelee.

Ammatinvalintaa ohjasi hänen mukaansa jo silloin myös kiinnostus siihen, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin: "Nykyäänhän ympäristön vaikutus ihmisen hyvinvointiin on erittäin paljon esillä."

Vaihdossa Hollannissa

Ylioppilaskirjoitusten jälkeisenä välivuotena Pia kävi päivät töissä ja opiskeli Taidekoulu Maan iltalinjalla. Maisema-arkkitehtuurin

opiskelupaikka Otaniemessä aukeni välivuoden jälkeen.

"Myös opiskeluaikana kävin töissä, ensin kahvila- ja ravintolatyöntekijänä, sitten oman alan yrityksessä. Opintojen loppuvaiheessa lähdin vaihtoon Hollantiin. Academie van Bouwkunstissa olimme päivät töissä ja illat opiskeltiin. Itse jo pidempään töissä olleena harjoittelupaikan työtehtävät olivat varsin helppoja, joten energiaa riitti muuhunkin. Kreikkalaisen opiskelijakaverin kanssa aloimme tehdä suunnittelua Ateenan Olympialaisten mediakylälle. Työ jatkui vielä vaihto-opiskelujen päätyttyä, jolloin kävin paikan päällä Kreikassakin."

"Innostun aina uusista mahdollisuuksista", Pia naurahtaa kysymystä uskalluksesta tarttua hetkeen ja hyvinkin erilaisiin tehtäviin.

Yksinyrittäjästä yhdessäyrittäjäksi

Yrittäjäksi päätyminen, Pia on LOCI maisema-arkkitehdit Oy:n toinen osakas, oli pitkälti sattumaa.

"Pian kolmikymppinen, äskettäin avioitunut nainen, ei ollut välttämättä työpaikkailmoitusten halutuin henkilö", Pia toteaa.

"Valmistuin vuonna 2003 ja tein Otaniemeen osa-aikaisena erilaisia kehittämisyhtymäjä. Keväällä entinen työnantajani ehdotti minua kiireidensä takia tilalleen yhden suunnittelukilpailun työryhmään pihasuunnittelijaksi. Sen jälkeen tapahtui: kilpailun voitto julistettiin, seuraavana päivänä olin menossa työpaikkahaastatteluun ja illalla tajusin olevani raskaana", Pia kertoo.

"Voittotyön urakkakuvat valmistuivat samana päivänä kun virallinen äitiyslomani alkoi. Yksinyrittäminen vauvan kanssa oli aika-moista taiteilua", Pia muistelee nyt jo naurah-taen. "Tuolloin vauva sylissä ja puhelin kädessä taiteilu ei tosin naurattanut."

Äitiysloman päätyttyä mietimme opiskelukavereiden kanssa työmahdollisuuksia: "Meitä oli viisi samantyyppisessä tilanteessa olevaa yksinyrittäjää. Yhdistimme voimamme ja päätimme toimia yhteisen LOCI-nimen sateenvarjon alla, kukin edelleen oman yrityksen kautta. Ratkaisu osoittautui hyväksi. Toiminta laajeni ja vuonna 2008 kävi selväksi, että tarvitsemme myös ulkopuolisia työntekijöitä. Silloin perustimme LOCI maisema-arkkitehdit Oy:n."

Resurssit ja fasilitetit isoihin hankkeisiin

Nykyään, vuodesta 2013, pyritämme toimistoa yhtiökumppanini *Milla Hakarin* kanssa. "Meillä on ollut yrittämisessä selkeät yhteiset tavoitteet: halusimme tehdä monipuolisia ja laaja-alaisia, haastaviakin, projekteja. Olemmekin pyrkineet kehittämään toimistoa niin, että meillä on sellaiset resurssit ja fasilitetit, joilla pystymme kilpailemaan isoista toimeksiannoista. Viime vuonna 10-vuotisjuhliaan viettänyt noin 20 hengen toimisto onkin nyt Suomen suurin suunnittelijaomisteinen maisema-arkkitehtuuritoimisto."

Toimiston kotisivujen Työt -listaa selatessa huomaa, että myös toive isoista ja monipuolisista töistä on toteutunut: puistoja ja maisemia, asuinympäristöjä, arvoympäristöjä, kaupunkitiloja, liikunta- ja oppimisympäristöjä.

1 Maisema-arkkitehti Pia Kuusiniemi sai Vuoden 2019 Kivenpyörittäjä -tunnustuksen, jonka jakaa Rudus Oy. Pia on osakkaana LOCI maisema-arkkitehdit Oy:ssä, jonka kohteita on palkittu muun muassa Vuoden Ympäristörakenne- ja Rakentamisen Ruusu-palkinnoilla.

Löytyykö osajia -kysymykseen Pia vastaa kokeneiden suunnittelijoiden työllisyystilanteen olevan 110-prosenttinen: "Ilman muuta kokeneita osajia pitäisi olla enemmän. Tiedän, että maisema-arkkitehdin tehtävien hakuilmoituksiin ei välillä ole tullut yhtään hakemusta ja esimerkiksi perhevapaasijaisia on hyvin vaikeaa ellei mahdotonta löytää. Me olemme onneksemme saaneet LOCIin hyviä tekijöitä ottamalla töihin opiskelijoita, jotka sitten ovat jo valmistuessaan todella päteviä ammattilaisia."

Prosessi asemakaavoituksesta toteutukseen on pitkä

Entä Pian oma työ, mahtuuko yrittäjän päivään luovuutta ja suunnittelua?

"Yksi työpäivä projektihallintaa, yksi henkilöstöhallintoa, yksi yrityksen pyörittämistä, yksi suunnittelua. Rauhallinen, luova suunnitteluprosessi on se, josta helposti joutuu nipistämään, kun niin sanotut pienet pakolliset asiat tulevat ja vievät sen tilan", Pia vastaa.

Tilanne ei Pian mukaan ole yllättävä, vaan yleinen toimistonpitäjillä: "Suunnitteluprosessi on myös omalta osalta muuttunut tarkasta suunnittelusta prosessia ohjaavaan ideointiin ja kommentointiin. Se on myös jatkuvaa ja tiivistä vuorovaikutusta."

"Vuorovaikutusta joka suuntaan, sillä maisemasuunnittelijan työhön liittyy myös erittäin monia suunnittelualoja", Pia huomauttaa.

Esimerkiksi vuorovaikutus arkkitehdin ja maisema-arkkitehdin välillä on Pian mukaan erittäin tärkeää: "Parantamisen varaakin on,

1

sillä projektissa kaikki eivät välttämättä hahmota prosessin kannalta, missä vaiheessa suunnittelu meidän näkökulmastamme menee."

Tyypillinen tilanne voi tulla eteen esimerkiksi asemakaavoituksessa: "Siinä tehdään korttelirakenteita, hyvää kaupunkirakennetta, koetetaan varmistaa ja optimoida esimerkiksi valon ja tilan määrä, jotta saadaan kestävä, ja lopulta myös edullisempaa vihreää. – Usein jo tässä vaiheessa aletaan kuitenkin kysellä pihan toiminnoista. Ei ymmärretä, että prosessi pihan kannalta ei ole vielä niin pitkällä, vaan siinä vaiheessa tärkeätä on varmistaa mitoitukset ja esteettömyys."

"Joskus tuntuu, että jos emme tässä vaiheessa tarjoa kaupunkiviljelyä tai muuta tren-

dikästä, emme ikään kuin olisi innovatiivisia. Toki ideoita voi heitellä, mutta on turhauttavaa, kun tietää että pitkän prosessin tuossa vaiheessa ne ovat vielä epäoleellisia."

Uudispihat ovat ahtaampia kuin koskaan

"Pihasta on tullut uudiskohteen markkinointivaltti. Ympäristöasiat ovat nykyään helppoa markkinointivaluutta", Pia toteaa.

"Hyvä piha on tietysti se mikä halutaan. Mutta ristiriita syntyy, jos kohteen alkuvaiheessa markkinoidaan pihaa tai ympäristöä, jolla ei ole fyysisiä edellytyksiä lupauksien lunastamiseen."

"Ei pidä hakea pikavoittoja, vaan ympäristöä, joka kestää tulevan käytön. Usein tuntuu, että joudumme ilonpilaaajan rooliin kun jou-

dumme toteamaan, että esimerkiksi pihan todellisuus ja tavoitteet ovat räikeässä ristiriidassa. Meillä on kuitenkin se ammattieetinen vastuu sanoa niitä asioita. Koen olevani vastuussa tuleville asukkaille: jos asuinympäristöä markkinoidaan viihtyisänä, että se myös lunastaisi ne lupaukset.”

Uudisalueiden pihat ovat Pian mukaan nykyään ahtaampia kuin koskaan. Kaupunkisuunnittelussa edetään hänen mukaansa ristiriitaisilla tavoitteilla: ”Samaan aikaan ajetaan valtavia tehokkuusvaatimuksia ja luvataan hienoja pihvoja. Maankäyttö on nykyään kovaa bisnestä, tehokkuudet halutaan maksimoida.”

Pia myöntää, että välillä harmittaa: ”Kun insinööri sanoo, että putken vietto ei riitä, se uskotaan. Jos maisema-arkkitehti sanoo, ettei pihalla tila riitä puille, kysytään voisitteko kuitenkin yrittää ...”

”Ei toki”, Pia kuitenkin vastaa kysymykseen onko olo toivoton.

”Tilanteet vaihtelevat, käyttöpaineet yksittäisiin alueisiin voivat olla kovia. Mutta asioita pystytään myös optimoimaan. Kaupunkirakenteesta voidaan tehdä tehokastakin vaikkapa tekemällä korkeita taloja, joiden väliin rakennetaan vastaavasti riittävän laaja puisto, niin että taivas myös näkyy. Korttelirakennetta mietittäessä voidaan säästää tilaa optimoimalla toimintoja. Mutta ihan kaikkein keskeisintä hyvälle asuinympäristölle on tontin horisontaali- ja vertikaalielementtien mittasuhteet eli rakennuksen korkeuden ja pihan leveyden/pituuden suhde.”

Ilmastonmuutoksen vaatimukset oikeasti huomioon

”Hyviä esimerkkejä on”, Pia vastaa kysymykseen ilmastonmuutoksen vaatimusten huomioon ottamisesta ympäristösuunnittelussa.

Yksi hyvä esimerkki on Vantaanjoen äärelle Helsingin Pukinmäkeen rakennettu Helsingin Asumisoikeus Oy Rantapuisto Heka Isonpellontie 6. Helsingin ATT:n rakennuttaman kohteen arkkitehtisuunnittelija on *Arkkitehtuu-*

ritoimisto B & M Oy ja maisemasuunnittelija *LOCI maisema-arkkitehdit Oy*.

Yhteistyö arkkitehdin ja maisema-arkkitehdin kesken oli jo kohteen kilpailuvaiheessa tiivistä. Rakennuksille haettiin yhdessä optimaalinen sijainti. Sen ansiosta kohteessa pystyttiin säästämään laajasti Vantaanjoen rantapuustoa ja avointa peltoaluetta rakentamiselta puistoksi. Vanha Vantaanjoen kulttuurimaisema avautuu nyt kauniisti asukkaille.

Rakentamisen hiilijalanjälkeä saatiin pienennettyä rakentamisen sijoittelulla, jolloin saatiin minimoitua hiilijalanjäljeltään suuri stabilointi. Pihaan tehtiin vahvistus vain pelastustielle ja pysäköintialueella hyödynnettiin katualuetta peruutustilana. Kaivorakenteita ei tarvittu, hulevedet valuvat pintavaluina.

Kohde esitellään myös tässä Betonilehdessä (Betoni 3-2019 ss. 18 - 27).

Kiinteistöjen kunnossapito on murheenkryyni

”Kunnossapito on viher- ja ympäristörakentamisen murheenkryyni”, Pia huokaa. Mutta tarkentaa heti: ”Kunnat kyllä kehittävät kunnossapitoa kunnianhimoisesti. Siellä on ammattitaitoisia ihmisiä. Mutta kiinteistöjen ylläpito on surullisella tasolla, pihojen osalta ei viimeisen 20 vuoden aikana ole edistytty juuri ollenkaan.”

Kiinteistöjen pihosta löytyy hakematta surullisia kunnossapidon ja ylläpidon esimerkkejä.

”Isännöitsijöiden ja taloyhtiöiden hallitusten tilaajaosaaminen on puutteellista. Kiinteistöhuoltotarjoukset pyydetään sillä ajatuksella, että kesällä hoidetaan pihaa, talvella torjutaan liukkautta. Kilpailu on tiukkaa, tehdään mahdollisimman vähän, jätetään lannoittamatta, jotta kasvit eivät kasvaisi ja tarvitsisi leikkuuta, henkilöstön vaihtuvuus on suurta, kasvien tai kastelulaitteiden hoito- ja käyttöohjeet ovat olemassa, mutta niitä ei kaiveta esiin.”

”Rakennusvalvonnalla ei ole eväitä valvomiseen, vaikka huoltokirjaan ylläpito ohjeistetaan. Tarvittaisiinko kuntatasolla pihapo-

liisi, joka kävisi opastamassa. Harmittaa, kun kunnossapidon ja ylläpidon laiminlyömällä päästetään investoinnit tuhoutumaan. Sen jälkeen korjaaminen on erittäin hankalaa ja kallista”, Pia pohtii.

Materiaalien kestävyys ja elinkaari ovat resurssiviisautta

Ympäristörakentamisen materiaalivalinnat ovat sekä esteettisesti että fyysisesti tärkeä osa kokonaisuutta. Materiaalien kestävyys ja elinkaari ovat Pian mukaan tärkeä osa resurssiviisautta. Suomen olosuhteissa erityisesti koneellinen ylläpito on tärkeä materiaalien valintaa ohjaava ja myös rajoittava asia.

Betonituotteet ovat Piale tuttuja ympäristörakentamisen materiaalina. Uusin kokemus betonista on valmistumassa olevasta Pasilan Triplassa. Siellä keskeinen paikka ja kova kuluutus vaativat järeitä rakenteita: kansille tulee suuria betonisia istutusaltaita.

Luottamustehtävät elämäntapa

Pian yrittäjän työarkeen tuovat vaihtelua luottamustehtävät esimerkiksi toimiminen Suomen maisema-arkkitehtiliitossa MARKissa puheenjohtajana ja Viherympäristöliiton hallitustyöskentely.

”Luottamushommat kulkevat varmaan geneeissä sekä isän että äidin puolelta”, Pia naurahtaa ja perustelee syitä osallistumiseen: ”Valittaa voi, mutta silloin pitää yrittää myös vaikuttaa. Totta kai yhdistystoiminta on myös kauhean kivaa. Tapaa kollegoja, syntyy ystävyksiäkin ja löytää uusia näkökulmia omaan alaan.”

Kivaa ja työasioista totaalista irtautumista riittää myös perheen parissa. Pian perheeseen kuuluu miehen ja kouluikäisten pojan ja tytön lisäksi koira. Erityisen elvyttävää vastapainoa usein kiireiseen arkeen Pia hakee perheen kanssa lapsuuden tärkeistä maisemista: ”Äidin suku on Porvoon edustalta saaristosta, jossa meilläkin on edelleen kesäpaikka, ikuinen aktiivisen tekemisen työleiri. Siellä on lapsuuteni sielunmaisema, kalliainen merenranta.”